

Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України
відділ історії зарубіжної філософії
сектор історії східної філософії

30 листопада 2021, 16:00

приєднатися до конференції Zoom можна за посиланням:

<https://us02web.zoom.us/j/5283166054?pwd=U1dmSVFPMHVpTnJBWEpUNmZuUmk4dz09>

Ідентифікатор зустрічі: 528 316 6054, пароль: 266492

(технічна підтримка: www.tdsf.kiev.ua)

СЕМІНАР ДОСЛІДНИКІВ СХІДНИХ ФІЛОСОФІЙ

Засідання СXXXIII

Тема доповіді:
**«Поняття “страждання” в буддизмі:
онтологічна проблематика
(проблема тіла)»**

Доповідач:
Анастасія Стрелкова,
Інститут філософії імені Г.С. Сковороди
НАН України

ЗАПРОШУЄМО УСІХ ЗАЦІКАВЛЕНИХ!

Див.:

www.tdsf.kiev.ua/

http://community.livejournal.com/ukr_asia_philos

<http://www.facebook.com/OrientalPhilosophiesSeminarKyivUkraine>

ТЕЗИ

На цьому засіданні ми порушимо в буквальному сенсі *болючу* тему в буддійській філософії – тему «страждання» (suffering, pain). Саме такий переклад є усталеним для передання оригінального терміну *дуккха* (санскр. *duḥkha*, палі *dukkha*, кит. ку 苦, яп. ку), однак деякі дослідники зауважують, що більш точним був би, приміром, переклад «незадоволеність» (unsatisfactoriness) абощо, адже «страждання» в буддизмі є значно ширшим за обсягом поняттям, ніж у західній традиції. Утім, якщо поглянути ще більш конкретно, буддійське *дуккха* виходить далеко за межі і «незадоволеності» також, адже не обмежується цариною людського «я».

Ми розглянемо специфічний для буддизму онтологічний вимір поняття страждання-*дуккха*. Згідно з буддійським вченням про дгарми, які є онтологічним субстратом усього суцього, світ страждання (сансара) формується так званими «зумовленими» дгармами, які, на відміну від «незумовлених» дгарм (що формують царину нірвани), не мають самостійного, незалежного існування. Таким чином, найбільш фундаментальною ознакою страждання в буддизмі є зумовленість, притаманна усім речам світу сансари.

Вивчаючи цю тему на матеріалах низки оригінальних першоджерел, а саме, текстів раннього буддизму («Сутра обертання Колеса Дгарми», «Мала сутра про порожнечу», компендіум абгідгарми «Магавібгаша», сутри сарваствівадинської «Мадг'ямагами» та «Діртгагами») і текстів буддизму магаяни («Корінні строфи про серединність» Нагарджуни, «Коментар до Трактату хуаянь про споглядання *дгармадгату*» Цзун-мі, «Скарбниця ока істинної Дгарми» наставника дзен Дбгена), ми можемо зауважити, що вони по-різному підходять до відповіді на запитання, чи можливо звільнитися від страждання – тобто досягти нірвани – не позбувшись при цьому речей звичайного світу і, насамперед, людського тіла.

Перші схиляються до погляду про несумісність повного звільнення з будь-якими виявами феноменального буття (сансари) і, зокрема, існуванням тіла, натомість другі, ґрунтуючись на принципах магаянського вчення про неподвійність, наполягають на невіддільності абсолютного та відносного вимірів буття – сансари та нірвани, а отже і можливості досягнення повного звільнення вже у цьому житті – тут і зараз.